

נייר עמדה: מדוע צעירים ומשפחות צעירות עוזבים את ישראל

20 בינואר 2025

כ' טבת תשפ"ה

לפי נתוני הלמ"ס,¹ ב-2024 קרוב ל-60 אלף ישראלים עזבו את המדינה (יוצאים בניכוי החוזרים) – יותר מכפול ממספר הישראלים שעזבו ב-2023 (27.5 אלף).² חשוב להדגיש שישראלים לא עוזבים רק בגלל המצב הביטחוני; לראיה, מאזן ההגירה בישראל בין השנים 2013 עד 2023 היה שלילי, ועמד על ממוצע של מינוס 14.3 אלף נפש בשנה (ראו תרשים בתחתית העמוד).³ משפחות צעירות ישראליות רבות עוזבות בגלל הנטל הכלכלי ויוקר המחיה וכן בשל התחושה שלא יוכלו לבנות כאן עתיד בר-קיימה.

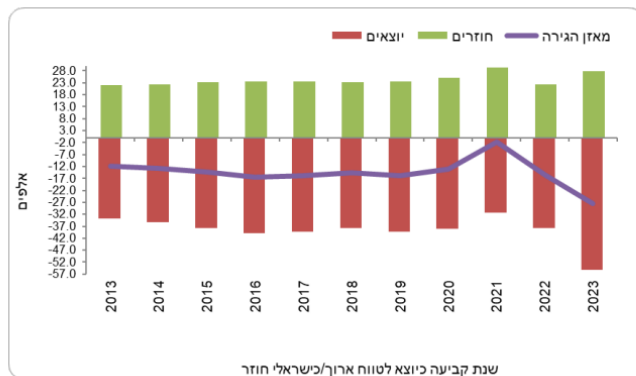
מחקר חדש שפרסמנו בקרן ברל כצנלסון – [המדד למדיניות משפחה](#) – חושף את המספרים מאחורי המציאות הזאת. זהו מדד ראשון מסוגו בארץ ובעולם. הוא משווה בין ישראל לבין 32 מדינות מערביות אחרות בשורה של קריטריונים הנוגעים לאיכות החיים של משפחות, המושפעים כולם ממדיניות ממשלתית. המדד מחולק לשלושה תחומים: **זמן משותף, חינוך וטיפול, ורווחה כלכלית**. כולם חושפים תמונה עקבית: ישראל משתרכת מאחור. היא נמצאת במקום האחרון בתחום הזמן המשותף, במקום ה-28 בתחום החינוך והטיפול, ובמקום ה-26 בתחום הרווחה הכלכלית. בדירוג הכולל ישראל נמצאת במקום השלישי מהסוף (ראו תרשים בעמוד הבא). היא מדורגת במקום ה-31 מתוך 33 מדינות.

ממצאי המדד מראים כי מדינות אחרות מציגות מדיניות טובה יותר עבור משפחות צעירות, מדיניות שישראל צריכה ויכולה לאמץ. זה לא בשמיים: ממשלת ישראל הוכיחה בעבר הלא-רחוק שהיא מסוגלת לכך. כך, למשל, בעקבות "מחאת העגלות" במחאה החברתית של 2011, הממשלה דאז החליטה להחיל באופן מלא חינוך חובה מגיל 3, מהלך שהבטיח חינוך שווה לכל ילדה וילד מכל רקע סוציו-אקונומי, והקל באופן דרמטי את העומס הכלכלי המוטל על כתפי משפחות צעירות.

בדומה לכך, ישראל יכולה להוביל שורה של מהלכים משמעותיים נוספים לקידום רווחת משפחות: קיצור שבוע העבודה ותוספת ימי חופשה לפי הסטנדרטים הבינלאומיים, חקיקה המגינה על הורים עובדים, הגדלת ההשקעה לילד בחינוך, הרחבת תקופת לידה לאימהות, מתן תקופת לידה לאבות, והחלת חינוך ציבורי חינם לכל ילד עם תום תקופת הלידה. כל אלה ישנו מקצה לקצה את חייהם של הורים צעירים; הם יקדמו שוויון מגדרי בשוק העבודה ובמשק הבית, יקלו את העומס הכלכלי והנפשי, ובפשטות יאפשרו למשפחות לדמיין עתיד ראוי בישראל. מדיניות הממשלה היא שתכריע אם מאזן ההגירה השלילי יתמיד ואף יחריף, או שנזכה לראות משפחות ישראליות נשארות ופורחות, ואת העוזבים חוזרים לבנות כאן חיים.

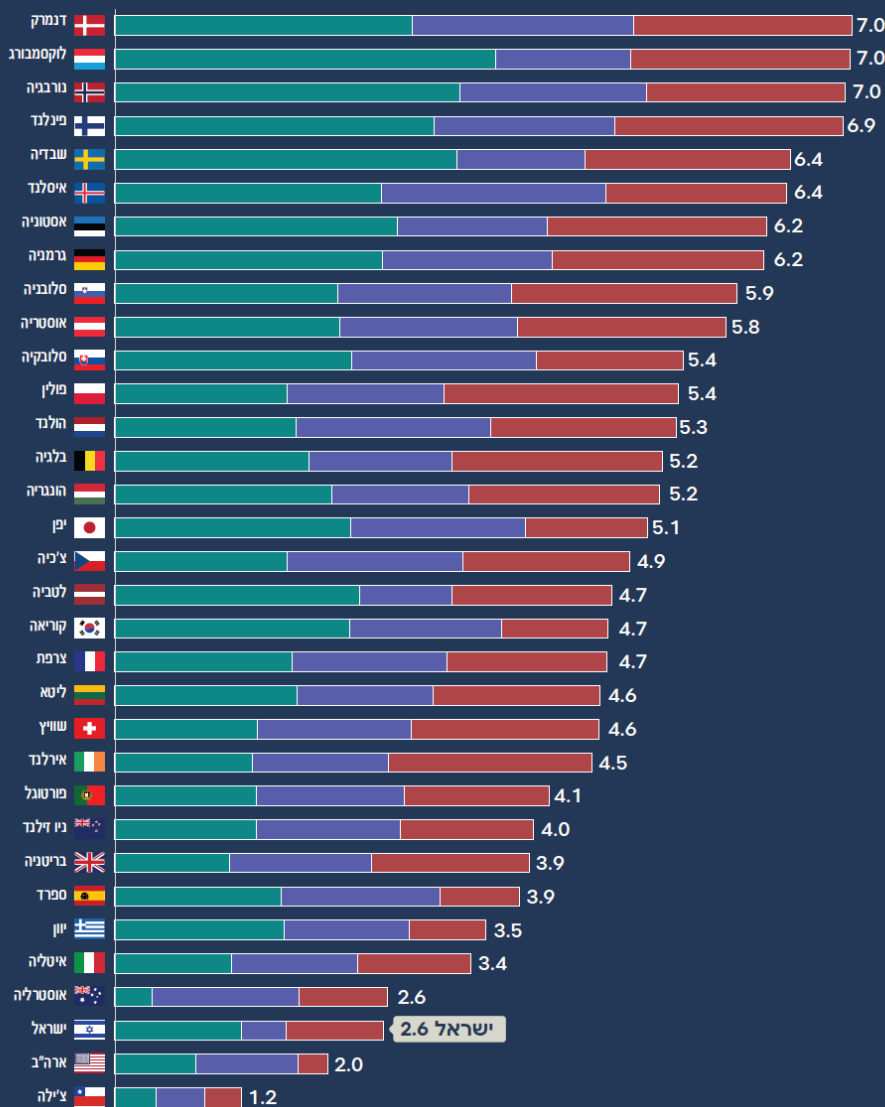
¹ אוכלוסיית ישראל בפתחה של שנת 2025 – הלמ"ס, הודעה לתקשורת, 31.12.24.
² ישראלים שיצאו לחו"ל לטווח ארוך וישראלים שחזרו לארץ לאחר יציאה לטווח ארוך בחו"ל בשנת 2023 – הלמ"ס, הודעה לתקשורת, 22.9.24, ע' 1.
³ שם, ע' 14. יש לציין כי מאזן ההגירה הבינלאומית הכללית של ישראל (ולא רק של מאזן של ישראלים כפי שמוצג לעיל) הוא חיובי כשמוסיפים לו כניסות של עולים, אזרחים עולים, התאזרחות מסיבות שונות, איחוד משפחות ותושבים חוזרים, תוך גריעה מהאוכלוסייה של תושבים ישראלים יוצאים.

תרשים 11 - ישראלים יוצאים וחוזרים ומאזן הגירה באלפים, 2013-2023 (שיטה חדשה)

המדד למדיניות משפחה

תחום רווחה כלכלית תחום זמן משותף תחום חינוך וטיפול

המדד למדיניות משפחה, קרן ברל כצנלסון